

Uvod v Umetno Inteligenco

Marko Grobelnik

Laboratorij za umetno inteligenco (AI Lab), Institut Jozef Stefan

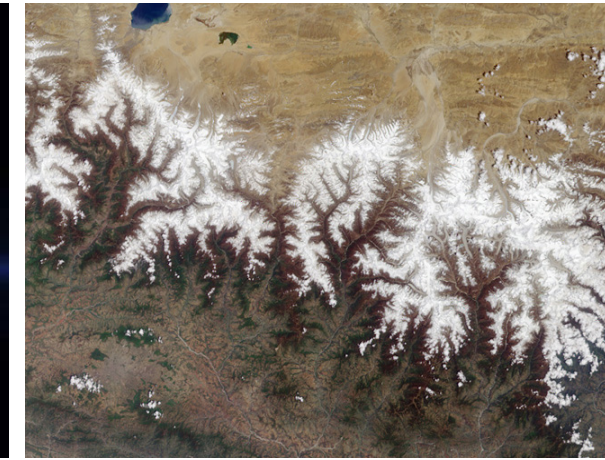
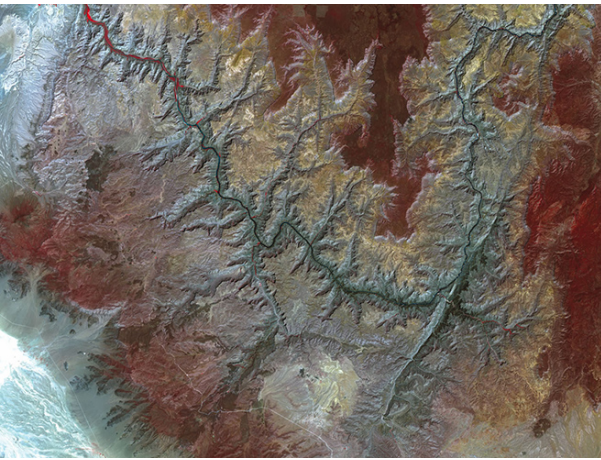
Marko.Grobelnik@ijs.si

Uvod v umetno inteligenco

Kaj počnemo v znanosti?

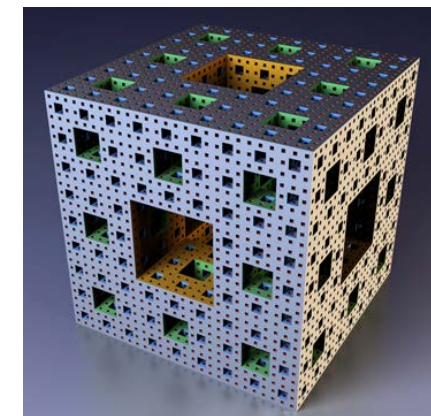
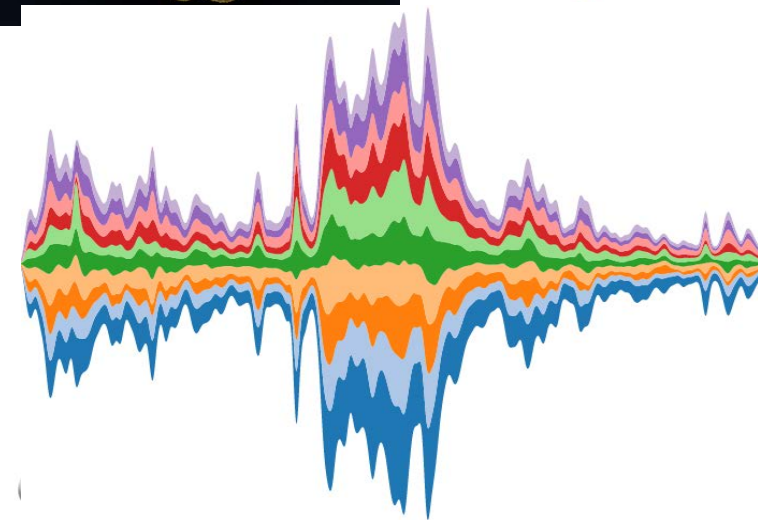
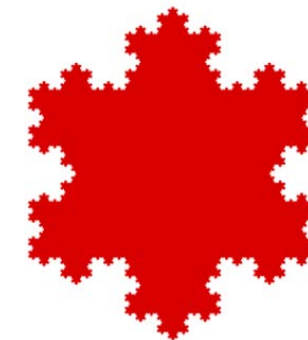
(in umetna inteligenca je samo del znanosti)

- Narava je organizirana v strukture, ki so si zelo podobne
  - ...strukture izgledajo kot kristali
- Znanost skuša ugotoviti, kakšne so strukture v naravi
  - ...ne odkriva nič novega, samo skuša razumeti, kar že obstaja

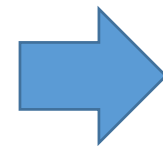

Kako v znanosti opisujemo naravo?

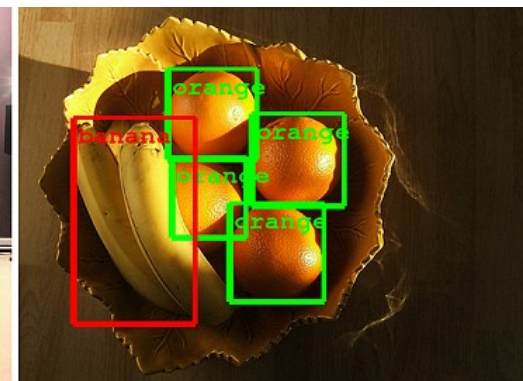
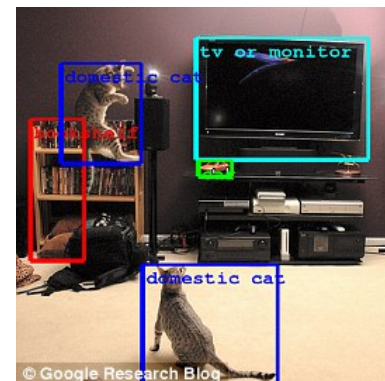
- V znanosti smo si izmislili jezike s katerimi bolj ali manj dobro opisujemo naravo
  - ...običajno so to matematične formule (modeli)
  - ...če te matematične formule narišemo, izgledajo podobno kot strukture in pojavi v naravi
  - Najpogosteje v znanosti uporabljamo logiko in algebro, ki vsebujeta gradnike, s katerimi opišemo strukture iz narave

Kaj dandanes umetna inteligenca zmore?

- Umetna inteligenca je zbirka bolj ali manj preprostih gradnikov (LEGO kock), ki jih zlagamo v bolj zahtevne strukture
  - ...take strukture rešujejo naše probleme
- Primeri problemov, ki jih znamo danes reševati, kjer z algoritmi ugotavljamo strukture v podatkih:
  - Prepoznavanje govora
  - Prepoznavanje objektov ali obrazov na sliki
  - Strojno prevajanje
  - Enostavno učenje iz podatkov
- Nikakor pa umetna inteligenca ne zna npr.:
  - Razumeti besedila, ker ima jezik prezahtevne strukturo
  - Računalniki še ne znajo opazovati in se učiti iz lastnih izkušenj

Kaj sestavlja umetno inteligenco?

- UI sestavlja vrsta podpodročij, ki jih po večini sestavljajo enaki ključni gradniki
- ...v zadnjem obdobju strojno učenje omogoča napredek v večini podpodročij umetne inteligence

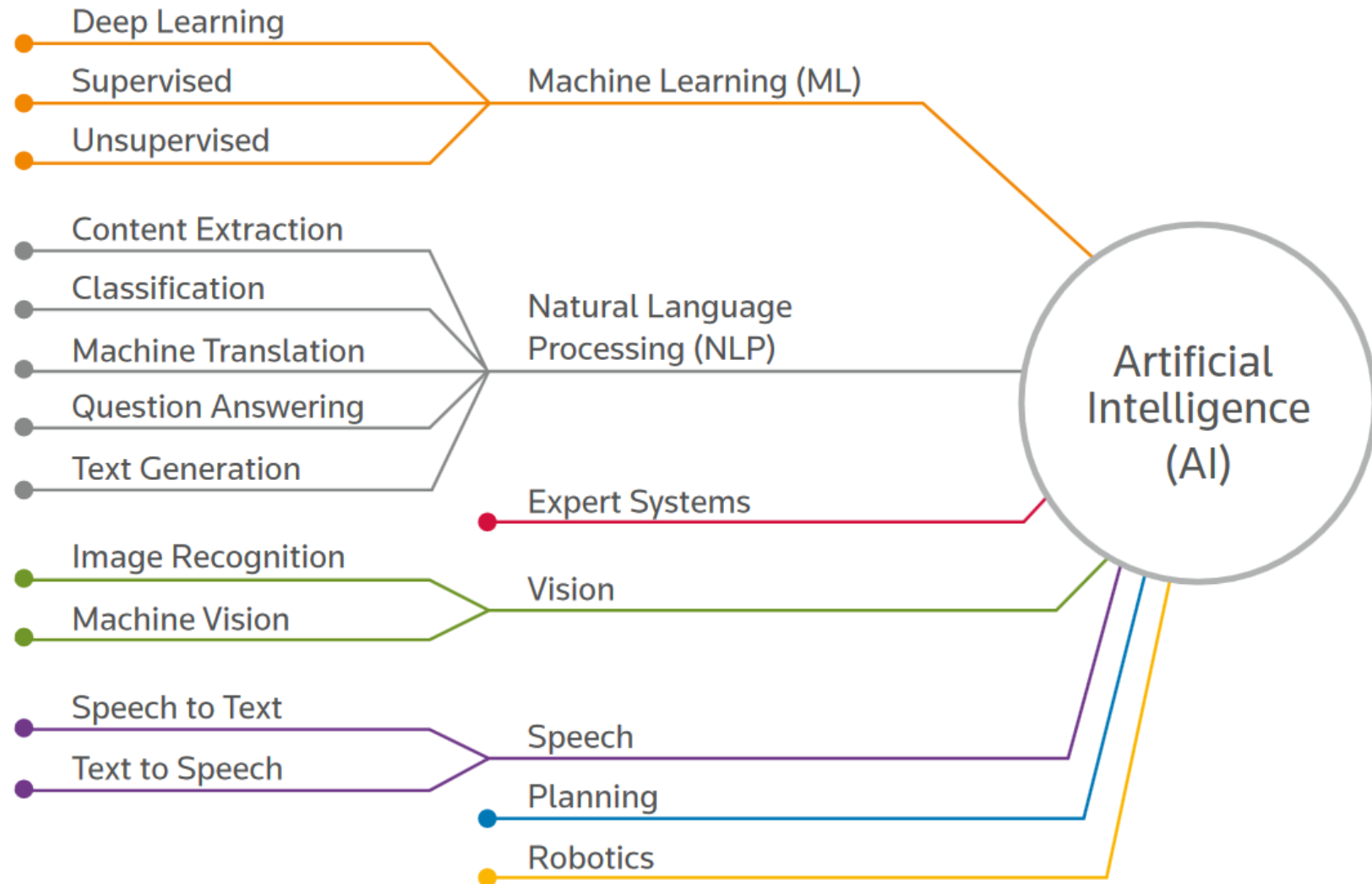
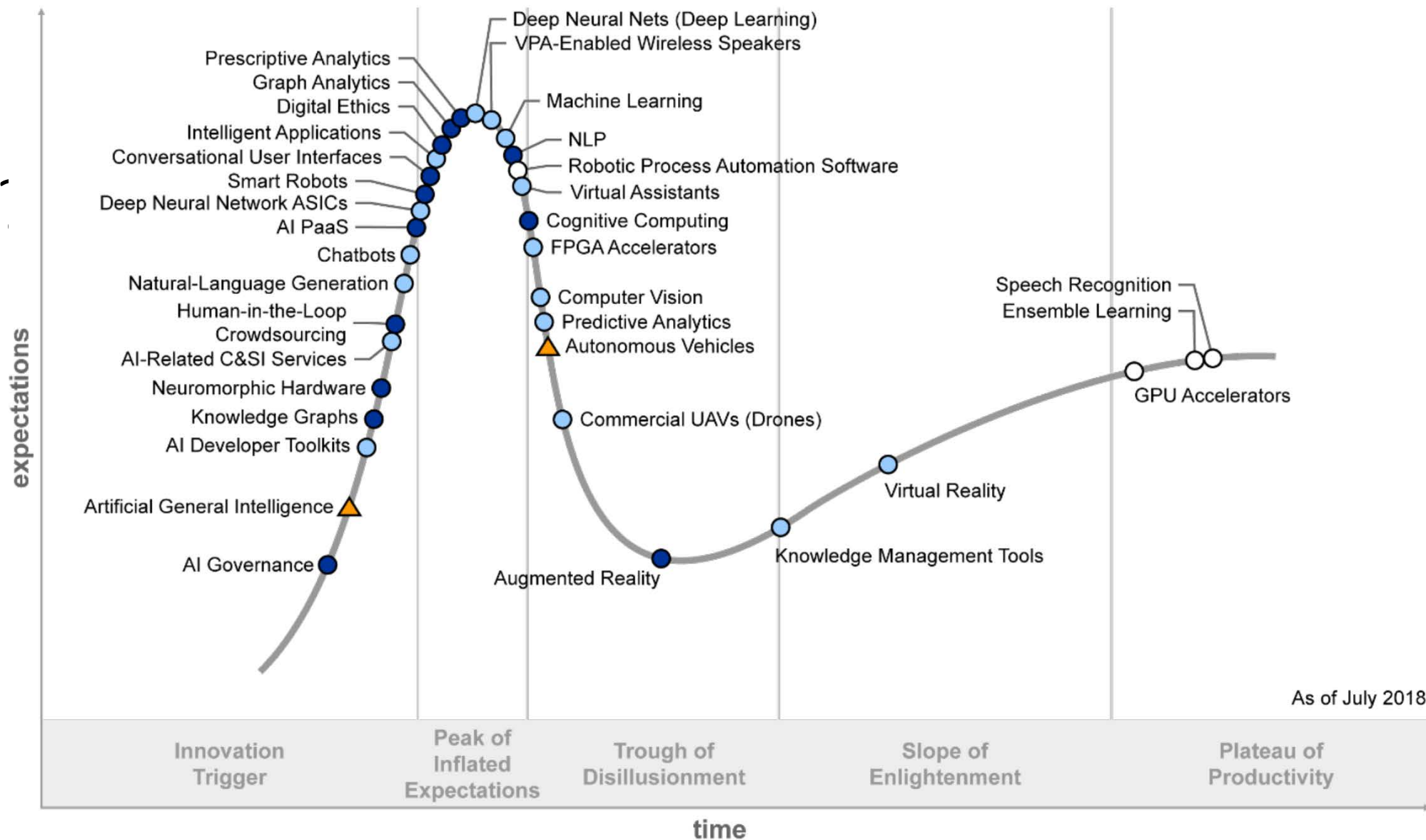

Figure 1. Hype Cycle for Artificial Intelligence, 2018

Kaj sestavlja današnja umetno inteligenco

Gartnerjev 'Hype Cycle' za področje umetne inteligence kaze katere tehnologije **prihajajo**, katere so **popularne** in katere so **zrele**

As of July 2018

Plateau will be reached:

- less than 2 years
- 2 to 5 years
- 5 to 10 years
- ▲ more than 10 years
- ⊗ obsolete before plateau

Klasifikacija algoritmov Umetne Intelligence

Phenomena

Known

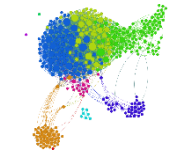
Unknown

Language

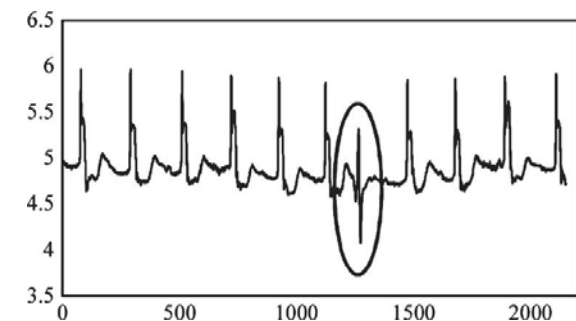
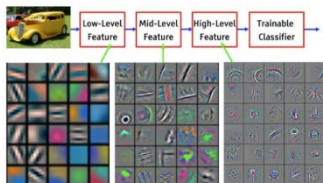
Known

Unknown

Traditional Statistics, Machine Learning, Data Mining, Business Intelligence	Advanced Statistics, Machine Learning, Data Mining
Deep Neural Learning, Reinforcement Learning	Anomaly/Phenomena Detection (with Representation Learning layer)

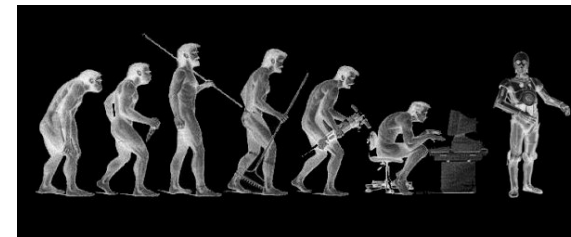
Convolutional Neural Network

Zakaj je umetna inteligenca popularna danes? Kaj je naredilo razliko?

- Ključna razlika je naredil razvoj tehnologije
  - ...računska moč, kapaciteta shranjevanja podatkov, odprta koda
  - ...razvoj algoritmov za strojno učenje po 2010 (posebej globokega učenja)
  - Razpoložljivost podatkov
  - Nekaj ključnih prebojev (računalniski vid, prepoznavanje govora, ...)
- ...in, tehnologija je na razpolago vsakomur za dostopno ceno
  - Sposoben študent lahko danes naredi toliko kot pred 10+ leti cela znanstvena skupnost
  - (...morda drzna trditev, vendar precej verjetno resnična)

7 Indicators Of The State-Of-Artificial Intelligence (AI), March 2019 [Forbes]

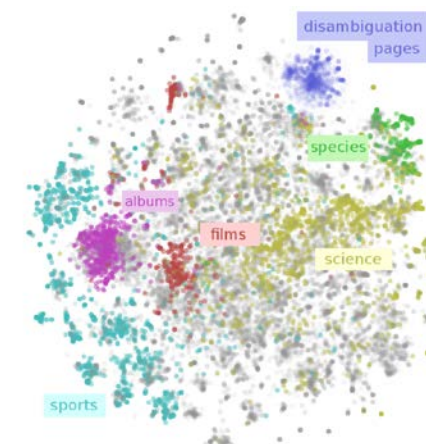
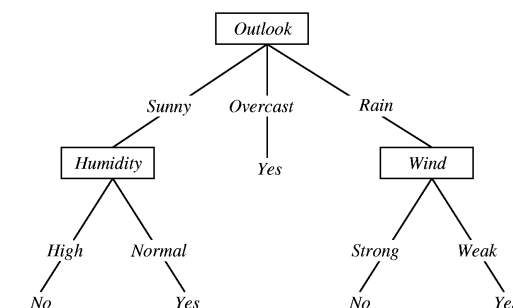
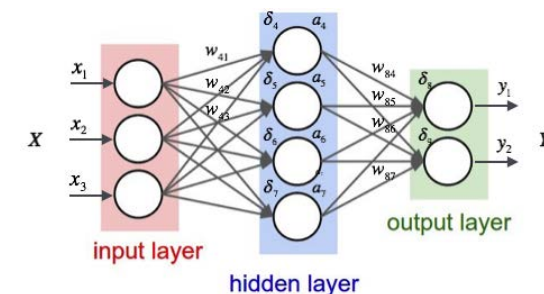
- ***AI “Sputnik moment” (say it in Chinese*) is at hand***
  - China is overtaking the US...
- ***AI continues to be popular among business executives, regardless of complications, concerns and confusion***
  - 73% of senior executives see AI/machine learning and automation as areas they want to maintain or increase investment in...
- ***The race against the machine is on. Still, some humans trust AI more than their governments***
- ***“AI” is the new “Big Data” and the new “New Economy.” Tech bubbles are defined by poorly-defined terms and the proliferation of billion- and trillion-dollar forecasts leading to investors’ irrational exuberance***
- ***After years in the (mostly Canadian) wilderness followed by (almost) seven years of plenty, Deep Learning is officially recognized as the dominant AI paradigm***
- ***AI is not perfect and will never be. Same as the humans using AI***
- ***AI is not perfect. Smart and well-endowed people hope it can be improved by establishing research and education centers focusing on “multidisciplinary collaboration and diversity of thought”***

<https://www.forbes.com/sites/gilpress/2019/04/03/7-indicators-of-the-state-of-artificial-intelligence-ai-march-2019/>

Kako lahko razumemo
strojno učenje?

Kaj so glavne sestavine strojnega učenja?

- Algoritem za učenje
  - ...ključen del je optimizacijski algoritem
- Jezik za opis modela
  - ...od enostavnih linearnih kombinacij spremenljivk do kompleksnih strukturnih formul
- Jezik za opis sveta (shema podatkov)
  - ...jezik, kako opišemo svet, ki ga skušamo modelirati
  - ...najpogosteje so to spremenljivke (značilke/featurji)
- Podatki o svetu
  - ...konkretna opazovanja iz sveta, ki ga modeliramo
  - ...več je opazovanj, bolj natančno lahko opišemo svet

Algoritem za učenje: Perceptron, kot morda najenostavnejši in dokaj učinkovit algoritem

- Perceptron je zelo enostaven algoritem, ki dokaj dobro in hitro rešuje lahko tudi dokaj zapletene analitske problem
- Ideja je v tem, da z modelom, ki je ravna črta (oz ravnina) razdelimo en del točk od drugih
- Prikaz delovanja Perceptra:
<https://www.youtube.com/watch?v=GMDMm-Y65oA>

Algorithm 5 PERCEPTRONTRAIN($D, MaxIter$)

```
1:  $w_d \leftarrow 0$ , for all  $d = 1 \dots D$  // initialize weights
2:  $b \leftarrow 0$  // initialize bias
3: for  $iter = 1 \dots MaxIter$  do
4:   for all  $(x,y) \in D$  do
5:      $a \leftarrow \sum_{d=1}^D w_d x_d + b$  // compute activation for this example
6:     if  $ya \leq 0$  then
7:        $w_d \leftarrow w_d + yx_d$ , for all  $d = 1 \dots D$  // update weights
8:        $b \leftarrow b + y$  // update bias
9:     end if
10:  end for
11: end for
12: return  $w_0, w_1, \dots, w_D, b$ 
```

Algorithm 6 PERCEPTRONTEST($w_0, w_1, \dots, w_D, b, \hat{x}$)

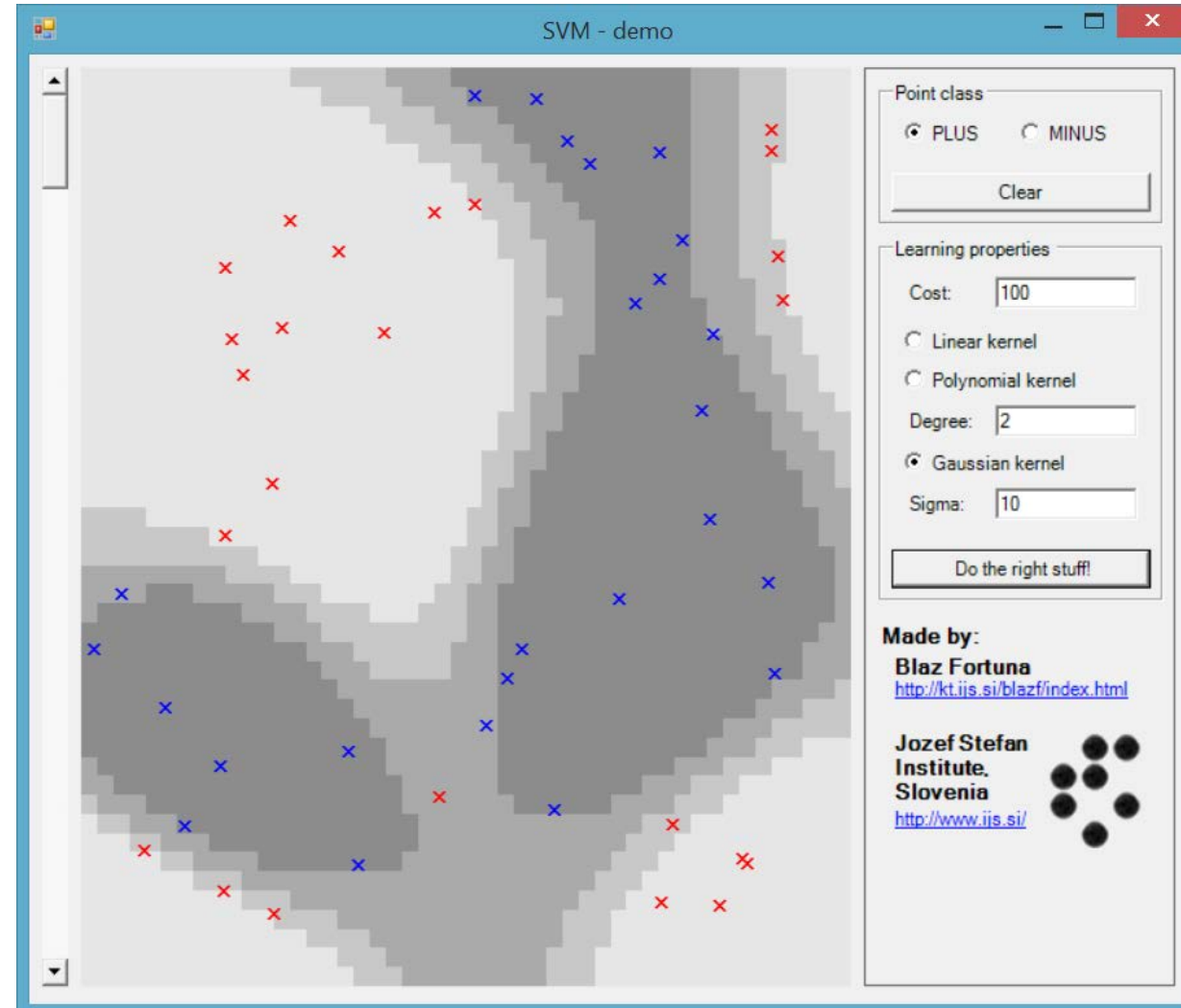

```
1:  $a \leftarrow \sum_{d=1}^D w_d \hat{x}_d + b$  // compute activation for the test example
2: return SIGN( $a$ )
```

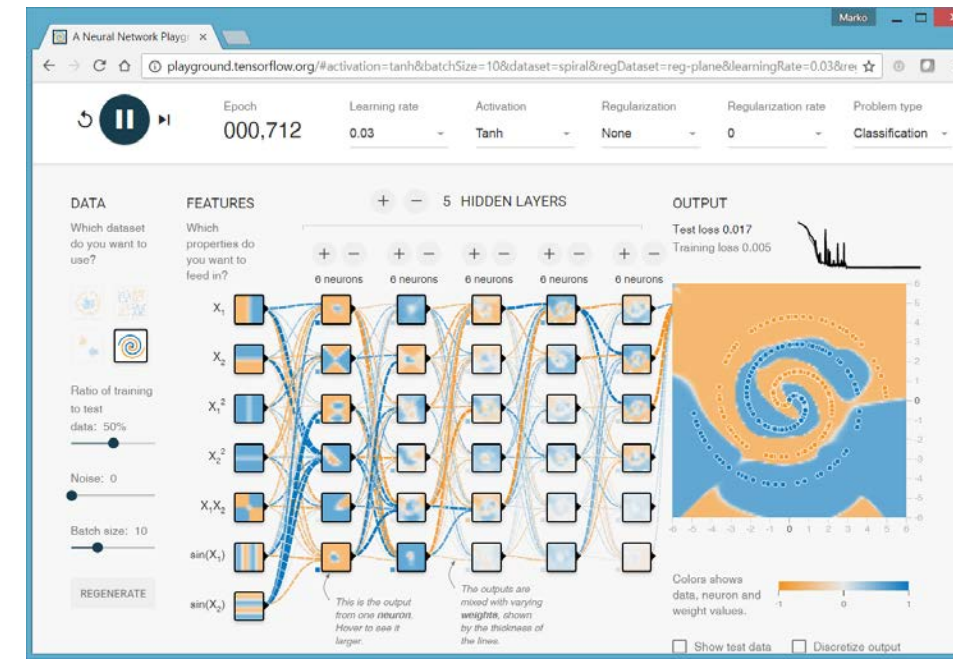
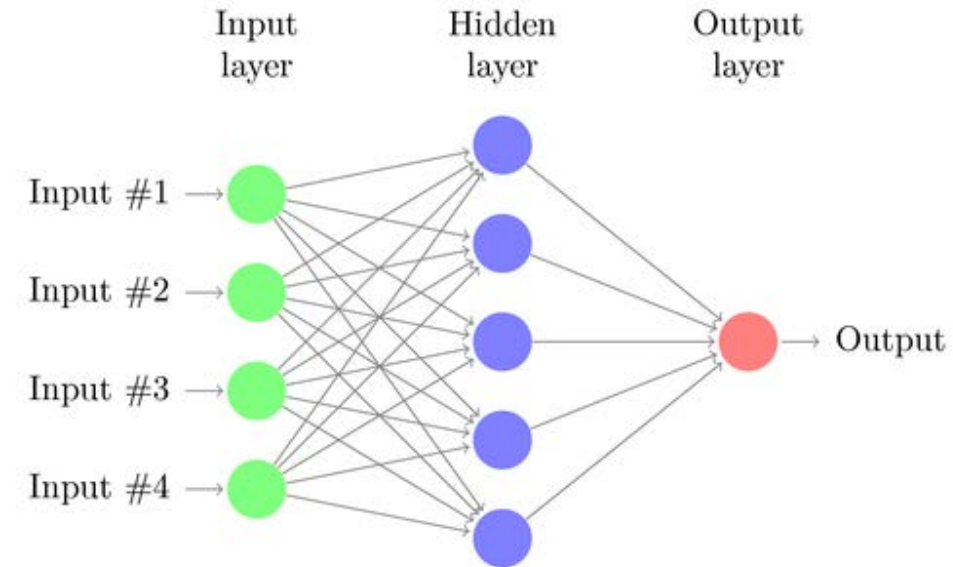
Povečevanje moči jezika: Support Vector Machine

- Metoda podpornih vektorjev (Support Vector Machine) je spremenila pogled na strojno učenje v 90tih
- Metoda je podobna Perceptronu, le da lahko reguliramo moč jezika za opis modela
- Prikaz delovanja SVMja:
  - <https://www.youtube.com/watch?v=3liCbRZPrZA>
  - <https://www.youtube.com/watch?v=9NrALgHFwTo>

Nevronske mreže

- Nevronske mreže so se pojavile že v 50tih v Rusiji, postale popularne v 90, zares pa so naredile revolucijo po 2010
  - Danasnje nevronske mreže so sinonim za “Globoko učenje” (deep learning), ker se je z njimi da reševati problem, ki so bili pred tem zelo težavno rešljivi
- Nevronske mreže so sestavljene iz veliko zelo enostavnih gradnikov (nevroni s funkcijami in sinapse z utežmi):
  - Ko mnogo takih enostavnih gradnikov povežemo v mrežo (ki predstavlja jezik za opis modela), lahko z njimi rešujemo zelo zahtevne problem
- Ključna lastnost nevronskih mrež je, da si v času učenja razvijejo jezik za opis problema
  - (kar ni lastnost drugih algoritmov za strojno učenje)
- Googlov sistem **TensorFlow** za učenje nevronskih mrež:
  - <http://playground.tensorflow.org>
  - <http://scs.ryerson.ca/~aharley/vis/conv/flat.html>

Nekaj zaključnih misli

- Umetna inteligenca je zaradi strojnega učenja naredila velik napredek po 2010, vendar je v absolutnem merilu še vedno zelo daleč od sposobnosti človeka pri sposobnostih sklepanja in upravljanja s zahtevnimi problem (ki so po večini še nedotaknjeni)
  - ...ključni razlog je, da v UIju ne znamo predstaviti prave kompleksnosti sveta
- Umetna inteligenca napreduje, vendar verjetno počasneje kot se zdi
  - Nedavni uspehi višajo pričakovanja in v znanstveni skupnosti je za čutiti inflacijo
  - ...vendar, uspehi so odprli široko polje za nove aplikacije
- Kaj so teme nekatere teme umetne inteligence za prihodnost?
  - Ugotavljanje globjega znanja o našem svetu (npr. vzročnost)
  - Globoko razumevanje besedil (trenutno so besedila prekompleksna, da bi jih zares razumeli)